

08/06/25

יב' בסיון תשפ"ה

נייר עמדה של שדולת הנשים בישראל לדיון בוועדה לקידום מעמד האשה ולשוויון מגדרי בנושא -

"האלימות הגואה כלפי נשים ודרכי הטיפול של משרדי הממשלה"

על פי מעקב שדולת הנשים 28 נשים נרצחו ב-2024 ו-17 נשים נרצחו בפחות משישה חודשים בשנת - 2025 על רקע מגדרי. תופעת רצח של נשים בישראל הפכה להיות תופעה אכזרית של "שגרה" שלא מקבלת מענה ממשלתי. שגרה של מחדל, של היעדר אכיפה ובעיקר, אדישות בקרב מקבלי ההחלטות.

מזה מספר שנים שדולת הנשים מנהלת מעקב אחר מקרי הרצח של נשים על רקע מגדרי, בהעדר מקור מידע ממשלתי שקוף על מקרי הרצח, השדולה מפרסמת את המידע המפורסם תקשורתית בארכיון הנגיש באתר. ניתוח המקרים והנתונים מאפשר להסיק מסקנות ולהצביע על המחדלים שיש לתקנם בדחיפות. כאמור, מתחילת השנה ועד עכשיו נרצחו בישראל 17 נשים על רקע מגדרי. 16 מתוכן נרצחו על ידי בן זוג או קרוב משפחה. גילן הממוצע של הנשים שנרצחו מתחילת השנה הוא 44. מרביתן היו אמהות, והותירו אחריהן, בממוצע, 2 ילדים יתומים מאם. במחצית ממקרי הרצח שארעו השנה, האלימות הייתה ידועה לרווחה או למשטרה עוד לפני הרצח וברבע ממקרי הרצח שאירעו השנה, החשוד ברצח היה מוכר לגורמי הרווחה על רקע נפשי, עוד לפני הרצח.

בנוסף, ישנה עליה בשימוש בנשק חם במקרי הרצח כלפי נשים: מבין כל מקרי הרצח של נשים על רקע מגדרי בשנים 2024-2025 - 43% מהמקרים **בוצעו בשימוש בנשק חם**, לעומת שנת 2023 בה רק ב-22% מהמקרים נעשה שימוש בנשק חם. כאשר שיעור השימוש בנשק חם עלה גם במקרי רצח בחברה הערבית וגם במקרי רצח בחברה היהודית. בנוגע לפענוח מקרי הרצח, רק 44% ממקרי הרצח שארעו השנה פוענחו. שיעור פענוח מקרי הרצח בקרב נשים ערביות הוא 20% בלבד, לעומת 60% בקרב נשים יהודיות.

שדולת הנשים קוראת לראש הממשלה, לשר לביטחון לאומי, שר הרווחה והשרה לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה לכנס דיון חירום בישיבת הממשלה הקרובה. אלו ארבעת הנושאים הקריטיים לטיפול מיידי:

1. הרחבה והנגשה של חוק הפיקוח הטכנולוגי

חוק הפיקוח הטכנולוגי שנועד למנוע אלימות במשפחה, נכנס לתוקף כבר באוגוסט 2024, אולם לפי פרסום של שירה קדרי בידיעות אחרונות בשבוע שעבר רק 9 נשים קיבלו אמצעי פיקוח הגנה באמצעותו עד כה. אין כמעט מודעות והסברה לשימוש באמצעי הפיקוח בעת מתן צו הגנה - נשים רבות החוות אלימות כלל לא יודעות שהאפשרות קיימת וגם שופטים ושופטות שבסמכותם להורות על השימוש בצמיד לא מחוייבים לעבור הכשרה בנושא. בנוסף, החוק קובע מכסה של 200 אמצעי פיקוח, בזמן שבפועל מוגשות בקשות רבות לצווי הגנה לנשים נפגעות אלימות בשנה. ללא פרסום והסברה, ללא הרחבת המכסות והקלת התנאים לקבלת הצמיד, החוק לא יוכל להגן על כל הנשים הזקוקות להגנה.

הפתרונות הנדרשים:

1. העלאת המודעות לאפשרות של אכיפת צווי הגנה באמצעות אמצעים טכנולוגיים כגון הצמיד בקרב מערכת בתי המשפט, הגורמים המטפלים בנשים נפגעות אלימות (עובדים סוציאליים, מקלטים לנשים נפגעות ועוד).
2. קידום מידי של חקיקה שתאפשר שימוש בפיקוח טכנולוגי במקרים של סיכון מוגבר.
3. הקצאת תקציב מתאים להפעלת המערכת בהיקף נרחב.
4. הקלה בתנאים ובדרישות להפעלת הפיקוח.

2. פיקוח על חלוקת נשק

חוסר אכיפה ורגולציה ברישיונות של נשק אזרחי מסכנים חיי נשים באופן ישיר. מפרוץ המלחמה, לפי דיווחי השר לבטחון לאומי, ניתנו כ-180,000 רישיונות נשק. במקביל, משנת 2024 43% ממקרי הרצח של נשים נעשו באמצעות נשק חם ועל פי הנתונים שבידי השדולה, ישנה עלייה בשימוש משנת 2023 (22%).

העלייה הדרמטית במספר המתחמשים מתרחשת דווקא בתקופה של מצוקה ולחץ אדירים שבה הסיכונים לאלימות במשפחה, להתלקחות סכסוכים לכדי אירועים אלימים ולהתאבדויות מתגברים. מדווחי ארגוני הסיוע רואים עלייה משמעותית במספר הנשים שדיווחו שהן חיות בחד מבן זוג או בן זוג לשעבר שקיבל או מועמד לקבלת רישיון נשק.

התקדמות משמעותית - אך לא מספיקה: ב-4 ביוני 2025 אושר בכנסת תיקון חוק כלי הירייה שמאפשר לעובדים סוציאליים לדווח על סכנה פוטנציאלית כאשר מטופלת או בן משפחה מבקש רישיון נשק. זהו צעד חשוב שיכול להציל חיים אך אין להסתפק בו.

הפערים שעדיין נותרו:

1. החוק החדש מאפשר דיווח רק לאחר שהבקשה לרישיון הוגשה - לא בדיקה מונעת מראש.
2. אין חובת בדיקה שגרתית של משרד הרווחה לכל מבקש רישיון נשק.
3. אין ממשק עם המוסד לביטוח לאומי לבדיקת רקע נפשי ופוסט טראומה.
4. המנגנון תלוי בכך שעובד סוציאלי יודע על הבקשה לרישיון - ברוב המקרים זה אינו המצב בשטח.

הפתרונות הנדרשים להשלמת הרפורמה:

1. הרחבת החוק החדש - חובת בדיקה רווחתית מונעת לכל מבקש רישיון, לא רק דיווח בדיעבד
2. יצירת ממשק עם המוסד לביטוח לאומי לקבלת מידע אודות מבקשי רישיון עם רקע של התמודדות נפשית ופוסט טראומה.
3. יישום מלא ויעיל של החוק החדש - הכשרת עובדים סוציאליים ויצירת נהלים ברורים
4. מעקב ובקרה על יעילות החוק החדש בשטח

3. קידום תיקון חוק זכויות החולה

תזכיר ממשלתי מטעם משרד הבריאות מבקש לתקן את חוק זכויות החולה כך שיאפשר לגורמים ממערכות הבריאות לדווח על סכנה לאלימות. מבדיקות שנערכו ביחס לאירועים קשים של אלימות, בעיקר מקרי אלימות במשפחה (אך לא רק כאלה), עלה כי לעתים יש בידי גורמים שונים במערכות המטפלות השונות, מידע אודות סימנים העלולים להעיד על אירוע אלימות שניתן לצפות, ולנסות למנוע, אלא שגורמי הטיפול במערכת הבריאות מנועים מלשתף גורמים רלוונטיים במידע זה בשל מגבלות חובת הסודיות המוטלת עליהם, ובשל כך שהחריגים לחובת הסודיות המפורטים בסעיף 20 לחוק זכויות החולה, אינם מאפשרים לשתף את המידע בצורה או בתנאים שמאפשרים השגת המטרה שבשיתוף המידע.

החשיבות הקריטית של התזכיר הובהרה לאחרונה בשורה של מקרים טראגים של נשים שנרצחו ע"י קרובי משפחה עם רקע פסיכיאטרי שהאחרון ביניהם היה רק ביום שבת האחרון 07.06.25 בה נרצחה דניאלה יעקובוביץ ז"ל בנה, שעל פי דיווחי התקשורת, הינו מתמודד נפש. בדיון שהתקיים בוועדה זו ביום ה-24.2.2025 התברר כי התזכיר תקוע כבר 7 שנים. היועצת המשפטית של משרד הבריאות הודתה שהתיקון היה אמור להתקדם ב-2023 אך "נעצר בגלל דרישות שעלו", אולם לא הובהר מאיזה גורם הגיעה הדרישה לעצור את התהליך.

הפתרון הנדרש:

1. על משרד הבריאות לקדם באופן מיידי את תזכיר החוק ולדאוג להעברתו כחוק ממשלתי בהקדם ויש להסיר את כל המכשולים הבירוקרטיים והפוליטיים שמעכבים את התהליך.
2. נדרש גיבוי ממשלתי מלא לקידום החקיקה, שכן כל יום עיכוב עלול לעלות בחיי נשים ויש לוודא שלא יחזרו מצבים של עיכוב בלתי מוסבר בחקיקה חיונית להגנה על חיי אדם.

4. אלימות בזוגיות בקרב המשרתים בכוחות הביטחון במלחמת חרבות ברזל

מסקר שערכה שדולת הנשים בעקבות פניות שהגיעו אל הקו של אליס, מרכז מיצוי הזכויות של השדולה, עולה כי החשיפה לאזורי קרב והמעורבות במלחמה מובילים להחמרה ולהגברת השכיחות של אלימות בזוגיות. ממצאים אלו עולים בקנה אחד עם ממצאים ממדינות אחרות המצביעים על קשר אפשרי בין מצבי דחק קיצוניים, הנגרמים על ידי אירועים ביטחוניים וטראומטיים, לבין עלייה במתחים בין-אישיים.

עיקרי הממצאים:

1. 30% מהזוגות שבהם שני בני הזוג משרתים דיווחו על אלימות רגשית וכלכלית.
2. 24% דיווחו על אלימות פיזית ומינית.
3. 60% מההתנהגויות האלימות בקרב זוגות שבהם אחד מבני הזוג שרת בכוחות הביטחון קרו לראשונה או התגברו לאחר תחילת המלחמה.

הפתרונות הנדרשים:

1. הרחבת המענה הטיפולי לאוכלוסיית המשרתים והמשרתות עם דגש על אלימות במשפחה.
2. תוכניות טיפול ארוכות טווח למשפחות המשרתים עם מומחיות באלימות במשפחה.
3. הכשרת אנשי כוחות הביטחון לזיהוי סימנים מוקדמים של אלימות פוטנציאלית
4. הסברה לחיילים ובני משפחותיהם על זכויותיהם לתמיכה נפשית וטיפול.

לסיכום,

שדולת הנשים בישראל קוראת לממשלה לפעול ללא דיחוי נוסף. הנתונים המזעזעים - 17 נשים שנרצחו על רקע מגדרי בחצי השנה הראשונה של 2025, עלייה דרמטית בשימוש בנשק חם ברציחות (מ-22% ב-2023 ל-43% ב-2024-2025), ושיעור פענוח נמוך של רק 44% - מעידים על כשל מערכתי חמור הדורש טיפול מיידי.

ארבעת הנושאים שהצגנו - הרחבת חוק הפיקוח הטכנולוגי, הידוק הפיקוח על חלוקת נשק, קידום תיקון חוק זכויות החולה, וטיפול כנגד אלימות בקרב משרתי כוחות הביטחון - אינם רק המלצות אלא דרישות קיום חיוניות. כל אחד מהצעדים הללו יכול היה למנוע את הרצח הבא.

המציאות בה תזכיר חוק חיוני נותר ללא קידום 7 שנים, כאשר רק 9 נשים קיבלו הגנה של פיקוח טכנולוגי מתוך כמות רבה בקשות לצווי הגנה, וחולקו 180,000 רישיונות נשק ללא בדיקה של משרד הרווחה - היא מציאות של מחדל ממשלתי. אנו קוראות לראש הממשלה ולשרי הממשלה הרלוונטיים לכנס דיון חירום ולאמץ את ההמלצות של ארגוני זכויות הנשים העוסקים בנושא יום יום. כל יום עיכוב נוסף עלול לעלות בחיי נשים נוספות, ואנו לא נאפשר שהמחדל יימשך.

בברכה,

עו"ד רחלי סונגו,

טל הוכמן,

מנהלת קשרי ממשל

מנכ"לית